

Unkarin aikuiskasvatuksen teoreettisia ja käytännöllisiä lähtökohtia

Tuomisto, Jukka. 1984. Unkarin aikuiskasvatuksen teoreettisia ja käytännöllisiä lähtökohtia. Aikuiskasvatus 4, 1, 32—41. — Artikkelissa esitellään Unkarin aikuiskasvatuksen asemaa yliopistollisena oppiaineena, tutkimusalueena ja käytännön toimintamuotona. Lisäksi selvitetään aikuiskasvatuksen peruskäsitteistöä ja niitä jatkuvan kasvatuksen periaatteita, jotka on otettu koulutus suunnittelun lähtökohdaksi. Siinä vertaillaan myös lyhyesti Unkarin ja Suomen aikuiskasvatustajärjestelmien historiallista taustaa, nykyistä organisaatiota sekä osallistujamääriä toisiinsa.

Kirjoittaja teki viime syksynä Unkariin matkan, jonka aikana hänellä oli tilaisuus tutustua monipuolisesti Unkarin kansansivistys- ja aikuiskasvatustyöhön. Matka perustui Unkarin ja Suomen

väliseen kulttuurivaihtosopimukseen, jonka mukaan unkarilaiset ja suomalaiset käyvät vastavuoroisesti vuosittain tutustumassa toistensa kulttuuri- ja aikuiskasvatustoimintaan. Järjestelyistä huoleh-

Kansainvälistä yhteistyötä aikuiskasvatuksesta

ICAE:n vuosikokouksessa Bagdadissa käsiteltiin laajasti maailmanpoliittista tilannetta ja keskusteltiin aikuiskasvattajien mahdollisuuksista vaikuttaa kiristyneen tilanteen lieventämiseen. Kokouksessa päätettiin, että ICAE tulee kolmen seuraavan vuoden aikana priorisoidaan kaikessa toiminnassaan rauhankasvatuksen edistämisen. Rauhankasvatusverkoston työtä päätettiin tukea taloudellisesti. Vuoden 1985 Convergence-lehden yksi numero tulee olemaan teemanumero rauhankasvatuksesta, ja sen artikkelit suunnittelee ja hankkii Vapaan sivistystyön yhteisjärjestö. Eri puolilla maailmaa järjestettävissä seminaareissa tullaan käsittelemään tavalla tai toisella rauhankasvatusta, ja erityisesti vuonna 1986 — mikä on YK:n julistama kansainvälinen Rauhanvuosi — keskitytään sen kehittämiseen käytännön tasolla. Suomen printeistä ”Meeting in Finland” -seminaaria toivottiin silloin laajennettavan tavallista suuremmaksi ja nimenomaan rauhankasvatusta käsitteleväksi kansainväliseksi tilaisuudeksi. Lisäksi ICAE:n hallitus päätti suositella, että kaikissa maissa ryhdyttäisiin viettämään yhteistä aikuiskasvatuspäivää esim. YK:n kansainvälisenä rauhanpäivänä 18 syyskuuta. Tällöin kaikkialla, missä aikuiskasvatusta tapahtuu, toivottiin otettavan huomioon aikuiskasvatuksen yhteiset, maail-

manlaajuiset päämäärät rauhan ja oikeudenmukaisuuden edistämiseksi. Ensimmäisen yhteisen päivän teemaksi ICAE ehdottaa ”The Right to Learn”, minkä sisältöä voitaisiin pohdita vaikkapa vain lyhyenä hetkenä, alustuksen tai luennon avulla tahi laajemmin teematunnin tai -päivän muodossa. Samalla toivotaan jokaisen aikuisopiskelijan ja -kasvattajan lahjoitettavan yhteiseksi hyväksi pienen summan, Suomessa esim. 1 markan, mistä koottu tuotto lahjoitettaisiin kehitysmaiden aikuiskasvatuksen edistämiseen tai yhteisesti sovitettuun paikalliseen aikuiskasvatustarpeeseen. Tällä tavoin tietoisuus yhteisistä tavoitteista, työstä maailman ongelmien ratkaisemiseksi ja rauhankasvatuksen edistämisestä lisääntyisi, ja aikuiskasvattajien sekä -opiskelijoiden yhteenkuuluvuus kautta maailman vahvistuisi.

Viitteet

- 1) A.M. Hely: Uusi aikuiskasvatus, Tammi 1968.
- 2) Convergence, tilausosoite ICAE, 29 Prince Arthur Avenue, TORONTO, ONTARIO M 5 R 1 B 2, Canada. Ilmestyy 3—4 kertaa vuodessa, tilaus-hinta 18 US-dollaria/v
- 3) Aikuiskasvatussuositus, hyv. 26.11.76 Nairobissa, Suomen Unescotoimikunta 1979.
- 4) Uusi kansainvälinen tiedotusjärjestys. Toim. Marjatta Oksanen, Suomen Unesco-toimikunnan julkaisu no 13. HY, Helsinki 1983.

tivat Suomen osalta Kansanvalistusseura ja opetusministeriö; Unkarissa niistä taas vastaa Unkarin Tieteellinen valistusjärjestö (TIT) yhdessä maan sivustasiainministeriön kanssa.

Tämä kulttuurinvaihto on laajenemassa edelleen, sillä vuosiksi 1983—86 tehdyn työsuunnitelman mukaan tullaan järjestämään joka neljäs vuosi suomalais-unkarilainen kansansivistystyön symposiumi vuorotellen kummassakin maassa. Ensimmäinen symposiumi on tarkoitus pitää jo tämän vuoden aikana Unkarissa. Symposiumin suunnittelu tapahtuu Suomen osalta Kansanvalistusseuran ja Aikuiskasvatuksen Tutkimusseuran yhteistyönä.

Muiden maiden aikuiskasvatusjärjestelmiin tutustuttaessa on tietysti aina mielenkiintoista vertailla niitä meidän omaan järjestelmäämme. Tällaiseen vertailuun on tässä artikkelissa mahdollisuus vain joiltakin osin. Tarkempien vertailujen tekeminen vaatisi perinpohjaisempaa tutustumista Unkarin aikuiskasvatuksen historiaan ja nykypäivään. Toivottavasti artikkeli tällaisenaakin valottaa joitakin puolia Unkarin ja Suomen aikuiskasvatusjärjestelmien eroista ja yhtäläisyyksistä.

1. Aikuiskasvatuksen opetuksesta ja tutkimuksesta

Debrecenin Kossuth Lajos yliopistolla on keskeinen asema Unkarin aikuiskasvatuksen yliopistollisessa opetuksessa ja tutkimuksessa. Siellä on harjoitettu alan systemaattista tutkimusta jo yli 20 vuoden ajan. Alkuvaiheessa yliopiston kasvatustieteen osastossa toimi aikuiskasvatuksellinen tutkimusryhmä, mutta kun alan yleinen kehitys pääsi vauhtiin ja tehtäväkenttä laajeni, niin pian oli välttämätöntä lähteä luomaan aikuiskasvatuksen tutkimukselle parempia kehittymisedellytyksiä.

Vuosina 1956—1967 aikuiskasvatusta opetettiin ainoastaan keskiasteen opettajakoulutuksessa sivuaineena. Vuodesta 1968 lähtien tuli kuitenkin mahdolliseksi suorittaa yliopistollinen loppututkiminto aikuiskasvatus pääaineena. Tutkimustyö pääsi alkuun, kun aikuisopettajiksi ja alan asiantuntijoiksi koulutettaville alettiin kehittämään omaa oppimateriaalia. Vuonna 1971 Unkarin hallitus päätti perustaa erityisen aikuiskasvatuksen ja kansansivistystyön osaston aikuiskasvattajien kouluttamiseksi ja suorittamaan alan tutkimustyötä.

Osaston kasvu on tapahtunut sitten vähitellen. Nykyisin henkilökunta käsittää 9 yliopistollista opetusvirkaa, kaksi tutkijaa sekä kaksi tutkimus- ja opetusapulaista.

Aikuiskasvatuksen opetuksen aloitti tri Mátyás Durkó, joka on ollut myös osaston johtaja alusta lähtien. Aluksi hän toimi apulaisprofessorina

(1965—1978) ja myöhemmin, vuonna 1978, hänet nimitettiin aikuiskasvatuksen professoriksi. Tällä hetkellä osastolla työskentelevät myös apulaisprofessorit tri Sándor Boros, jonka erikoisalana on aikuiskasvatuksen didaktiikka, ja tri László Harangi, jonka erityisaloina ovat aikuiskasvatuksen psykologia, tavoitejärjestelmien tutkimus sekä tutkimuksen teoria ja menetelmät. Osasto jakaantuu kahteen jaostoon: 1) aikuiskasvatuksen ja kansansivistystyön jaosto sekä 2) kulttuuripolitiikan jaosto (johtajana apul. prof. tri Pál Soós).

Tutkimustoiminnassa voidaan erottaa neljä eri vaihetta. Ensimmäisen vaiheen (1957—1967) aikana käsiteltiin aikuiskasvatuksen teoreettisia ja käytännöllisiä ongelmia. Silloin ilmestyivät mm. tri Durkón kirjat ”Johdatus kulttuuriteoriaan” (1961) ja ”Aikuiskasvatus ja kansansivistystyö” (1968). Samoin ilmestyi Durkón ja Andor Marótin yhdessä laatima suhteellisen laaja käsikirja ”Kansansivistystyön teoria” (1966).

Toisen tutkimusperiodin (1968—1976) aikana mielenkiinnon kohteena olivat aikuisuuden yleiset psyykkiset luonteenpiirteet. Tällöin ilmestyi mm. Durkón kirja ”Aikuisuuden luonteenpiirteistä” (1971). Tänä ajanjaksona kirjoitettiin ja keskusteltiin paljon myös aikuiskasvatuksen ja kansansivistystyön käsitteistä sekä itsekasvatuksen problematiikasta aikuiskasvatuksessa.

Kolmannessa vaiheessa (1977—1980) tutkittiin aikuiskasvatuksen oppimis- ja opetusprosessia yleisemmällä tasolla. Tällöin toteutettiin tri Durkón ja tri Harangin toimesta laajahko luetaan ymmärtämistä selvittelevä tutkimusprojekti, jossa tutkittiin erityisesti sitä, miten ymmärtäminen poikkeaa opiskelevien ja ei-opiskelevien aikuisten keskuudessa ja miten se vaikuttaa heidän opiskeluhallukkuuteensa ja -motiiveihinsa. Tutkimus oli osa laajempaa kansainvälistä lukutaidon evaluointiprojektia, jossa mm. Ruotsi oli mukana.

Neljännessä eli nykyisessä (1981—) vaiheessa on osaston tutkimuksen päälinjana selvittää kansansivistystyön asemaa ja sen tulevaisuuden näkymiä. Tutkimusprojekti on opetusministeriön tukema. Aihetta tullaan selvittelemään 1981—1985 aikana ja tutkimuksen tarkemmaksi teemaksi on muotoiltu ”kasvatuksellisen ja aikuiskasvatuksellisen prosessin tehokkuus ja sen kehittäminen”. Aihetta tarkastellaan eri näkökulmista useiden tutkijoiden yhteisvoimin. Projektin osaluina ovat mm.

- arvioinnin teoreettiset ja käytännölliset mahdollisuudet aikuiskasvatuksessa
- toisen asteen koulutuksen saaneiden työläisten koulutustarpeet ja opiskelu
- itsekasvatus aikuiskasvatuksessa ja kansansivistystyössä
- aikuisten kulttuurin hankkimisprosessin tehokkuus didaktisena ongelmana.

Osaston toiminta-aikana, siis vuodesta 1971 lähtien, on siellä valmistunut seitsemän väitöskirjaa aikuiskasvatuksen alalta ja kuusi kulttuuripoliittikan alalta. Mainittakoon näistä esimerkiksiä monille suomalaisillekin tutun Ilona Keresztesin väitöskirja "Vertailevan aikuiskasvatuksen teoreettisia ongelmia" (ks. Keresztes 1979) mikä sisältää teoreettisen tarkastelun lisäksi myös Suomen ja Unkarin aikuiskasvatuksen vertailevan analyysin. Yliopiston aikuiskasvatuksen julkaisusarjassa on julkaistu 28 alan tutkielmaa. (Durkó 1982, 3—12).

Aikuiskasvatusta ja kansansivistystyö on oppiaineena myös Budabestin yliopistossa, missä se ei muodosta kuitenkaan omaa osastoaan. Aikuiskasvatuksen kannalta merkittävä laitos on Budabestissa sijaitseva Kansallinen kasvatustieteen instituutti (perustettu 1962), missä harjoitetaan myös aikuiskasvatuksellista tutkimusta. Myös muiden yliopistojen yhteydessä olevissa ja erillisissä opettajavalmistuslaitoksissa tehdään jonkin verran aikuiskasvatustutkimusta (Csoma ym. 172).

Viidessä korkeakoulussa on kansansivistysoppi peruskoulunopettajien koulutukseen kuuluvana sivuaineena. Näistä korkeakouluista valmistuu asiantuntijoita, jotka toimivat erilaisissa kansansivistyslaitoksissa avustajina ja virkailijoina. Näiden laitosten johtajat ja paikallisten kulttuuriosastojen päälliköt koulutetaan Debrecenin ja Budabestin yliopistoissa oppikoulunopettajakoulutuksen yhteydessä, jolloin heillä on kansansivistysoppi toisena pääaineena. (Durkó 1977, 180).

Vaikka aikuiskasvatuksen opetus ja tutkimus on Unkarin yliopistoissa ja korkeakouluissa suhteellisen nuorta, niin siellä on saatu aikaan jo merkittäviä tuloksia. Vaikka meillä aikuiskasvatuksen korkeakouluasteista opetusta on annettu vuodesta 1929 lähtien ja professuuri perustettiin vuonna 1946, niin meillä ei ole esittänyt Unkarin seitsemää väitöskirjaa vastaan kuin kolme. Vaatimustaso saattaa tosin olla erilainen, mutta sekään ei voine selittää näin suurta eroa. Eräs selitys on varmaan se, että Unkarissa aikuiskasvatuksen yliopistollisia virkoja on ainakin kaksinkertaisesti, ellei enemmänkin. Aikuiskasvatusta on siellä liittynyt myös kiinteämmin muuhun kasvatustieteen koulutukseen ja tutkimukseen. Aikuiskasvatusta on nähty siellä koko ajan yhdeksi keskeiseksi apuvälineeksi yhteiskunnan rakennustyössä.

2. Aikuiskasvatuksen asema yhteiskunnan kasvatustieteellisessä järjestelmässä

Seuraavassa tarkastellaan lyhyesti unkarilaisten käsityksiä aikuiskasvatuksen suhteesta muuhun kasvatustieteeseen. Ensiksi asiaa valotetaan käsi-

teanalyttisestä ja sitten koulutus suunnittelun näkökulmasta.

Aikuiskasvatuksen käsite ja asema kasvatustieteellisessä

TIT:n toimesta vuonna 1982 julkaistussa 192-sivuisessa aikuiskasvatuksen sanakirjassa (Andragógiai Ertelmező Szótár) on aakkosjärjestyksessä selvitetty aikuiskasvatukseen liittyviä peruskäsitteitä. Eräs keskeinen käsite on tietysti "andragogia". Sitä on kirjassa selitetty seuraavalla tavalla (Csiby 1982, 17):

Andragógia (kreikan sanasta "mies" + "ohjaaminen"). Aikuiskasvatustiede. Tiede joka tutkii aikuisten koulujärjestelmän piirissä tai sen ulkopuolella tapahtuvan opiskelun peruseräjäkäsitteitä, säännönmukaisuuksia, luonteenpiirteitä sekä tämän kasvatustoiminnan välinejärjestelmää, tarkoituksia, tehtäviä ja muotoja. Käsitteitä on ensimmäisenä käyttänyt Friedrich Johan Herbart ja E. Rosenstock. Alan tieteellisteoreettisia, luokittelu-, nimitys- ja sisältöongelmia käsiteltiin ensimmäiseksi sveitsiläisessä ja saksalaisessa alan kirjallisuudessa. Viime aikoina sitä on käsitelty Jugoslavian ja Unkarin aikuiskasvatustieteellisyydessä.

Heinrich Hanselmann¹ mukaan andragogia eroaa lasten kasvatuksesta (pedagogia) tavoitteiltaan ja jopa keinoiltaan. Tästä syystä andragogia-käsitteitä voidaan pitää järkevänä. Hänen mielestään aikuiskasvatuksen ja kreikan sanan paiz/lapsi -sanalla on ristiriita, joka näkyy siis sanan etymologiasta. Tästä syystä hän neuvoo käyttämään andragogia -nimitystä, kun on kysymys aikuisten kasvatamisesta.

Kysymystä andragogian sisällöstä, tieteellisestä teoriasta ja luokittelusta on selvitetty yksityiskohtaisimmin Franz Pöggeler. Hän näkee andragogian ja pedagogian keskenään tasavertaisina käsitteinä. Nämä molemmat käsitteet hän johtaa sanasta antropagogia eli yleisestä ihmisten kasvatustieteestä.

Pöggeler¹ analysoi yksityiskohtaisesti aikuisten ja lasten kasvatuksen eroja, kasvatettavuuskysymyksen ongelmaa sekä aikuisten kehittymisen ja opettamisen ongelmia. Hän tutki aikuiskasvatuksen päämäärää, tehtäviä, kurssisuunnittelun keskeisiä lähtökohia sekä sen välinejärjestelmiä. Hän etsi andragogisen tilanteen luonteenpiirteitä ja niitä kvalifikaatioita, joita andragogilta vaaditaan sekä esitti aikuiskasvatuksen opetuksessa huomioidettavat peruseräjäkäsitteet.

Sosialististen maiden kasvatustieteellisessä kirjallisuudessa on parhaillaan menossa kes-

¹ Mainitut kirjat ovat tuttuja ainakin osalle suomalaisia aikuiskasvatattajia, sillä ne kuuluivat aikanaan aikuiskasvatuksen kurssivaatimuksiin Tampereella.

kustelu andragogian hyväksymisestä tieteeksi, sen tieteellisyydestä, tietoaueista ja tieteellisestä luokittelusta. Vaikka yksimielisyyteen ei olekaan vielä päästy, niin enemmistö on kuitenkin hyväksynyt tämän käsitteen.

Päinvastoin kuin jotkut länsimaiset aikuiskasvatusteoreetikot (ks. esim. Knowles 1970) eivät unkarilaiset halua vetää pedagogian ja andragogian välille jyrkkää rajaa. Kuitenkin he näkevät tällaisen erottelun teoreettisesti välttämättömäksi. Andrei Maróti on todennut, että inhimillisessä kehityksessä on kaksi

tärkeätä vaihetta. Toinen on se, jolloin ihminen tulee tietoiseksi olemassaolevista olosuhteista ja toinen taas se, jolloin hän pyrkii muuttamaan näitä olosuhteita. (Csonya ym. 55). Suurimmalta osin jälkimmäinen vaihe sijoittuu aikuisuuteen. Aikuiskasvatus onkin unkarilaisten mielestä se kasvatusjärjestelmän osa, joka pyrkii luonnon ja yhteiskunnan muokkaamiseen ja muuttamiseen.

Professori M. Durkón mukaan aikuiskasvatuksen asemaa kasvatuskokonaisuudessa voidaan kuvata seuraavalla tavalla:

KASVATUS ANTROPAGOGIA

Nuoren sukupolven kasvatus PEDAGOGIA

Aikuiskasvatus ANDRAGOGIA

Koulukasvatus	Koulun ulkopuolinen kasvatus	Koulukasvatus	Koulun ulkopuolinen kasvatus
	—nuorisojärjestöt —urheiluklubit —joukkokasvatus	1) —kasvatus korkeasteen instituuteissa —ammattillinen ja poliittinen kasvatus 2) —kasvatus 'työläiskouluissa' —kasvatus armeijassa	1) kasvatus urheiluklubeissa 2) joukkokasvatus a) vapaa itsekasvatus b) ohjattu joukkokasvatus

(Csonya ym., 58)

Jatkuvan kasvatuksen periaate kehittämisen lähtökohdista

Kuten muissakin kehittyneissä maissa, on Unkarissakin otettu koko kasvatusjärjestelmän kehittämisen lähtökohdaksi jatkuvan kasvatuksen periaate. Maassa tapahtunut nopea kehitys on selvästi osoittanut sen, että koulussa opittuja tietoja on pakko tulevaisuudessa jatkuvasti täydentää ja että on pakko opiskella myös kokonaan uusia asioita. Tästä on tehty se johtopäätös, että koulun täytyy tehostaa erityisesti perustietojen ja -taitojen opettamista; sen täytyy opetuksessaan painottaa enemmän ajatteluprosessien kehittämistä yksityiskohtaisten tietojen päähänpänttämisen kustannuksella ja sen täytyy opettaa oppilaille, miten he oppivat työskentelemään itsenäisesti sekä luomaan jatkuvasta opiskelusta tapa. Kasvatusta ei voida enää tarkastella staattisena tiedonsiirtona, vaan se on perustettava todelliseen, kasvavaan sosiaaliseen tarpeeseen. Kasvatussuunnittelijat ovatkin joutu-

neet toteamaan, ettei koulu voi kattaa koko kasvatuksen spektriä, vaan se voi antaa vain peruslähtökohdat yksilölliselle kehitysprosessille. (József 1982, 37).

Jatkuvan kasvatuksen periaatetta on Unkarissa ollut ainakin periaatteessa helppo lähteä kehittämään, sillä jo vuoden 1949 perustuslaissa julistettiin, että kaikilla on yhtäläiset oikeudet opiskeluun. Tästä syystä mm. koulutuksellisten umpiperien poistaminen on jo kauan ollut koulutus suunnittelun lähtökohdista. Näiden poistamisessa onkin onnistuttu. Kuitenkin monista tukitoimenpiteistä huolimatta ovat työläisten ja talonpoikien lapset edelleen suhteellisesti aliedustettuina toisen ja korkean asteen oppilaitoksissa. Tästä syystä tasa-arvon edistämiseksi ponnistellaan edelleen. Koulutuksellisten umpiperien poistaminen antaa joka tapauksessa hyvät lähtökohdat vertikaalisen integraation toteuttamiselle laajemmaltikin.

Myös horisontaalisen integraation toteuttamiseksi ponnistellaan parhaillaan. Mm. Unkarin

koulujärjestelmän ja kulttuurilaitosten välillä on hedelmällistä yhteistyötä, jossa koulutuksen kohteena voivat samanaikaisesti olla sekä nuoret että vanhat. Myöskin työelämään pyritään pitämään kosketusta koulujärjestelmän alimmilta tasoilta lähtien. Esim. joka vuosi useat kymmenentuhant perus- ja toisen asteen oppilaitosten oppilaat työskentelevät kesäleireillä (lähinnä maatalouden piirissä) ja syksyisin sadattuhannet oppilaat osallistuvat sadonkorjuuseen. (emt. 43—44).

Aikuiskasvatuksessa taas monet kurssit ja opintotilaisuudet pidetään itse työpaikoilla ja teollisuuslaitoksissa.

Prof. Durkón mukaan (1978, 134—153) jatkuvan kasvatuksen neljä periaatetta ovat:

- 1) Persoonallisuuden kehitys on merkitykseltään laajempi kuin tavoitetietoinen kasvatusta, sillä se nivoutuu koko yhteiskunnan sosiaalisaatiojärjestelmään.
- 2) Kasvatuksen alalla ei voida ajatella vain lasten kasvatusta, vaan systemaattisen kasvatuksen on laajennuttava koskemaan kaiken ikäisiä ihmisiä, siis myös aikuisia.
- 3) Lasten ja aikuisten kasvatuksessa ei voida enää ajatella vain koulumaista opiskelua, vaan on kehitettävä yhtä vaativa koulun ulkopuolinen kasvatusjärjestelmä.
- 4) Tuloksellisen kasvatuksen edellytyksenä on ”kasvatuksen kehittyminen itekasvatukseksi”, eli kasvatuksen ja itekasvatuksen yhteenliittäminen. (Durkó 1978, 134—153).

Näiden periaatteiden pohjalta on Unkarissa lähdetty kehittämään omaa jatkuvan kasvatuksen järjestelmää. Unkarissa tehtiin vuonna 1976 samanlainen aikuiskasvatuksen kehittämispäätös kuin Suomessa 1978.

3. TIT — Unkarin Tieteellinen valistusjärjestö

Unkarin Tieteellinen valistusjärjestö (TIT = Tudományos Ismeretterjesztő Társulat) on maan huomattavin kansansivistys- ja aikuiskasvatusjärjestö. Sen juuret ulottuvat aina vuoteen 1844, jolloin lääketieteen professorin Pál Bugátin aloitteesta perustettiin Kuninkaallinen luonnontieteellinen seura. Sen tehtävänä oli tuon ajan matematiikan ja luonnontieteitten viimeisten saavutusten levittäminen tiedemiehille ja niiden sovellutusten kehittäminen sekä tieteen popularisoiminen (Gyözö 3—6). Seuralla on edelleen tänä päivänäkin nämä kaksi keskeistä tehtävää, nimittäin toisaalta asiantuntijoiden itekasvatuksellisten harrastusten edistäminen sekä toisaalta tieteellisen tiedon levittäminen laajojen väestöpiirien keskuuteen (Csoma ym. 21).

Vuonna 1953 seura organisoitiin uudelleen Unkarin Tiedeakatemian avustuksella. Tällöin mukaan liitettiin historiatieteellinen ja yhteiskuntatieteellinen seura toimintoihin. Seuran tavoitteet laajennettiin näin yleiseksi tiedekasvatukseksi, joka perustuu marxismi-leninistiselle ideologialle ja nykyaikaisen tieteen viimeisille saavutuksille.

Luonnontieteellinen painotus — joka näkyy edelleenkin seuran toiminnassa — oli siis mukana jo seuran perustamisvaiheessa. Sen tunnukseksi oli ”Tiedettä kansalle”, kun taas meillä Suomessa 1874 perustettu Kansanvalistusseura otti tunnukseksi ”Valoa kansalle”. Kun Kuninkaallista luonnontieteellistä seuraa innosti Ranskan valistusajattelu, positivistinen hengenviljely ja luonnontieteitten saavutukset, niin meillä Kansanvalistusseuraa sen alkuvaiheissa innosti valistusajattelun ohella erityisesti kansallisuusaatte. Jälkimmäinen aatevirtaus oli kyllä mukana luonnontieteellisen seurankin toiminnassa, mutta ei niin voimakkaana kuin meillä. Kummankin maan historialliset erityisolosuhteet aiheuttivat näin sen, että sivistystyö sai niissä hieman erilaisia painotuksia. Sanomattakin lienee selvää, että keski-eurooppalaiset tieteelliset ja aatteelliset virtaukset omaksuttiin Unkarissa nopeammin ja voimakkaammin kuin täällä Suomessa, mihin ne tulivat vasta myöhemmin ja jossain määrin väljähtyneinä. On myös huomattava, että teollistuminen tapahtui Suomessa vasta melko myöhään, joten luonnontieteellistä tietoa ei ilmeisesti koettu täällä niin merkittävänä. Meille keski-eurooppalaiset positivistiset tieteelliset virtaukset tulivat vasta työväenopistotoiminnan mukana. Tällöinkin ne pääasiassa omaksuttiin Ruotsin kautta. Työväenopistoillehan haettiin meille mallia Anton Nyströmin perustamasta Tukholman työväenopistosta. Nyström oli positivistisen ajattelusuuntauksen innokas kannattaja.

Toimintamuodot

Tänä päivänä TIT:n työ on hyvin monipuolista sivistystoimintaa. TIT on tavalla tai toisella mukana lähes kaikessa Unkarin aikuiskasvatuksessa ja kansansivistystyössä. Keskeisimmät toimintamuodot ovat luentojen ja kurssien järjestäminen lähes kaikilta elämän aloilta. *Luennot* voivat olla joko yksittäisluentoja tai luentosarjoja. Vuonna 1982 näille luennoille osallistui yhteensä 7 164 600 henkilöä. *Kurssit* ovat jatkuvasti lisääntyneet ja nykyisin ne näyttävät yhä tärkeämpää osaa TIT:n toiminnassa. Vuonna 1982 näille kursseille osallistui yhteensä 138 600 henkilöä. Kursseille osallistuneista lähes puolet (44 %) osallistui jollekin vieraan kielin kurssille. (Kiemelt 1982, 8—9).

Kaiken kaikkiaan TIT:n luento- ja kurssitoimintaan osallistui siis vuonna 1982 yli 7 miljoonaa kansalaista. Kun Unkarin väkiluku on hieman yli 10 miljoonaa, niin osallistujamäärää voidaan pitää huomattavana. Tällöin on kuitenkin muistettava, että tilastot sisältävät päällekkäisyyttä, sama henkilö tulee mukaan tilastoihin joka kerta kun hän osallistuu johonkin opintotilaisuuteen (aivan samoin kuin on laita meidän vapaan sivistystyön tilastojen kohdalla). Lisäksi on huomattava, että tilastoissa on mukana koko väestö, siis myös esim. koululaisten osallistumisen näihin toimintoihin. Tätäkin taustaa vasten tarkasteltuna osallistujamäärä on toki huomion arvoinen.

Eräs TIT:n toimintasektoreista on *avoin yliopisto* -toiminta. Nämä oppilaitokset eivät ole kuitenkaan aivan yhtä avoimia kuin meidän vastaavat laitoksemme, sillä niissä osallistujilta vaaditaan vähintään jonkin toisen asteen tutkinnon suorittaminen. Suurin niistä sijaitsee Budapestissä ja se on nimetty erään Unkarin kansallissankarin, runoilija Attila Józsefin mukaan. Siellä ovat osat yhteiskuntatieteitä, teknisiä tieteitä, kirjallisuutta, kielitieteitä ja taiteita sekä joitakin erityiskursseja varten. Lisäksi siellä annetaan opetusta sellaisille opiskelijoille, jotka valmistautuvat yliopiston sisäänkäyntikokeisiin. (Gyözö, 24).

Kesäyliopistot ovat eräs TIT:n luonteenomainen toimintamuoto. Vuonna 1983 järjestettiin yhteensä 23 yliopistossa kesäyliopistokursseja mitä erilaisimmista aiheista (Sandor, 1). Kurssit kestävät viikosta kuukauteen ja niiden aikana opiskelijat eivät osallistu ainoastaan opetukseen, vaan he tutustuvat myös paikkakunnan historiaan ja kulttuuriin. Jotkut kesäyliopistot ottavat opiskelijoikseen ensisijaisesti tai yksinomaan vain ulkomaalaisia, jotka puhuvat unkaria tai opiskelevat sitä ulkomailla. Tällainen kuukauden kurssi järjestetään vuosittain mm. Debrecenin kesäyliopistossa, joka on maan vanhin kesäyliopisto. Monissa kesäyliopistoissa tulkitaan opetusta tarpeen mukaan useille eri kielille (ranska, saksa, englanti, venäjä), joskus jopa suomeksi.

Luonnontieteitten saavutukset, erityisesti avaruusasiat tuntuvat todella kiinnostavan unkarilaisia, sillä TIT:llä on hallussaan *kolme planetaariota* ja lukuisa joukko *observatorioita*, joissa sekä lapset ja aikuiset voivat ihailaa avaruutta ja sen ihmeitä. Esim. Budapestin planetaariossa on valmistettu viiden viimeisen vuoden aikana 30 erilaista avaruussohjelmaa sekä lapsille että aikuisille. Näin unkarilaisten on mahdollista tehdä esim. nojatuolimatka Marsiin. Viime syksynä aloitettiin planetaariossa myös laser-show, joka tosin on enemmän viihteellinen kuin kasvatuksellinen.

Budapestissa on myös *Luonnontieteitten studio*, joka on perustettu erityisesti luonnontieteiden

saavutusten havainnollistamiseksi laajoille väestöpiireille. Samalla se toimii tieteellisen opetustoiminnan metodologisena keskuksena, jossa koulutetaan myös opettajia.

Edellä kerrotun lisäksi TIT:llä on lukuisasti erilaisia pienempiä *keskustelu-* ja *harrastuspiirejä*, *filmiklubeja* jne.

TIT:n työ ulottuu myös tiedotustoimintaan. Se julkaisee useita eri alojen *aikakauslehtiä*, kuten Luonnon maailma, Terveys, Todellisuus, Elämä ja tiede. Sillä on lisäksi joitakin asiantuntijoille tarkoitettuja yhteiskunnallis-poliittisia ja metodologisia erikoisjulkaisuja. Julkaisujen levikki on noin kuusi miljoonaa. Kuten odottaa saattaa, on TIT luonnollisesti mukana myös Unkarin *televisiön avoimen yliopiston* ohjelmien suunnittelussa ja toteuttamisessa.

Niin kuin edelläolevasta voi päätellä, nähdään kansansivistystyö Unkarissa laajaksi kokonaisuudeksi, jossa ei kaikilta osin tehdä eroa nuorten ja aikuisten välille. Toinen silmiinpistävä piirre on luonnontieteellisen opetuksen runsaus ja korkea taso. Unkarissa on nähty todella vaivaa luonnontieteen saavutusten popularisoinnissa ja havainnollistamisessa, niin että kaikki voivat omaksua laajan polyteknisen yleissivistyksen. Ennen ”vapautumista”, kuten unkarilaiset nimittävät saksalais miehityksen päättymistä, ei Unkarissa käytännöllisesti katsoen ollut lainkaan aikuiskasvatustoimintaa. Tästä syystä he pitävätkin nykyistä aikuiskasvatustarjontaa sosiaalisen yhteiskunnan ja valtion aikaansaannoksena. (Csoma ym., 35).

Unkarissa aikuiskasvatuksen piiriin luetaan myös sotilaskasvatus reservinupseeri-, aliupseeri- ja upseerikouluissa sekä poliittis-ideologinen kasvatus kuten marxismin lukiot, marxismi-leninismin iltayliopistot ja puoluekoulut (Durkó 1978, 140).

Organisaatio

TIT:n organisaatiossa ylintä valtaa käyttää joka viides vuosi kokoontuu kansallinen yleiskokous. Sen tehtävänä on asettaa järjestön toimintatavoitteet aina viideksi vuodeksi kerrallaan ja valita toimeenpanoelimet ja muut alemmat organisaatiot. Tärkeimmät näistä ovat kansallinen puheenjohtajisto sekä kansallinen neuvoo-antava komitea. Toiminnan sujumisesta yleiskokousten välisenä aikana vastaa toimeenpaneva toimisto. Tärkeimpiä käytännön toiminnan kannalta ovat kuitenkin läänintason ja aluetason hallinto. Paikkakuntatasolla TIT voi olla organisoitunut tehtaittain, instituuteittain, alueittain, kyläryhmitäin jne.

Tärkeän osan TIT:n organisaatiossa muodostavat sen noin 24 000 henkilöjäsentä, jotka edustavat eri tieteenaloja ja asiantuntemusta (Gyözö, 19). Organisaatio onkin toisaalta jaoteltu 24 eri alaan tai komiteaan. Nämä ovat: filosofia, sotatiede, kirjallisuus, lakiasiat, taloustiede, äidinkieli, taide, kansainvälinen politiikka, väestötiede, kasvatustiede, psykologia, sosiologia, historia, biologia, astronomia ja avaruustiede, terveys, fysiikka, maantiede, kemia, matematiikka, maanviljelys, teknologia, vieraat kielet ja studioneuvosto. Nämä komiteat huolehtivat kukin oman alansa opetuksesta ja kehittämisestä.

Käytännössä opetus tapahtuu paikallisissa kulttuuritaloissa, työpaikoilla, kouluissa, museoissa jne. Sen lisäksi, että TIT järjestää itse opetusta, se avustaa muitakin organisaatioita opetuksen järjestämisessä välittämällä näiden käyttöön mm. luennoitsijoita ja opintoaineistoja. (Ks. myös Ruusala 1972, 17).

Opetuksen sisältö

Seuraavassa tarkastellaan TIT:n opetuksen sisältöä luento- ja kurssitoiminnan osalta. TIT:n *luentotoimintaan* osallistuneiden jakautuminen opiskeluaiheen mukaan vuonna 1982 selviää taulukosta 1. Kaiken kaikkiaan luentotoimintaan osallistuneita oli siis hiukan yli 7 miljoonaa, joista yhteiskuntatieteellisiä aineita opiskeli 58 % ja luonnontieteitä 36 %. Loput 6 % olivat osallistuneet ns. maaseutukurseille, joiden sisältö ei käy selvemmin ilmi tilastoista. Suosituin yksittäinen opiskeluaihe näyttää olleen taide, seuraavaksi tulevat teknologia, terveys, maantiede ja kasvatustiede. Muiden osalta kiinnostus näyttää olleen suhteellisen tasaista. Tämä ”tasaisuus” onkin oikeastaan silmiinpistävää. Taidetta lukuunottamatta eivät yksittäiset aineet erotu kovin selvästi osallistujamäärien perusteella toisistaan.

Kurssitoimintaan osallistui vuonna 1982 yhteensä 138 600 henkilöä. Näistä vajaan puolet, eli 60 370 henkilöä, osallistui jollekin vieraan kielen kurssille. Suosituimmat kielet olivat saksan (23 392 opiskelijaa) ja englannin kieli (23 162 opiskelijaa). Seuraavaksi tulivat venäjän (8 785) ja ranskan kieli (2373). Muut kielet jäävätkin jo sitten pienempiin osallistujamääriin. Kaiken kaikkiaan opetetaan yleisesti noin pariakymmentä kieltä. Mainittakoon, että suomen kieltäkin opiskeli 74 henkilöä. Suomalaisien kieliharrastuksiin verrattuna unkarilaiset opiskelevat selvästi monipuolisemmin vierai-

ta kieliä, Saksa on siellä säilyttänyt asemansa englannin rinnalla ja venäjä sekä ranska ovat myös suhteellisen suosittuja.

Muiden kuin kielikurssien osalta jakautuivat opiskelijat kurssin tavoitteen tai pääasiallisen tarkoituksen mukaan seuraavasti (taulukko 2.):

Taulukko 1. TIT:n luentotoimintaan osallistuneiden jakautuminen opiskeluaiheen mukaan vuonna 1982.

Aine	Osallistuneita (1000 henkilöä)	%
Filosofia	157	2
Sotilastaidot	225	3
Kirjallisuus	324	4
Lakiasiat	350	5
Taloustieto	269	4
Äidinkieli	156	2
Taide	1 261	18
Kansainvälinen politiikka	257	4
Kansalaistaito	189	3
Kasvatustiede	403	6
Psykologia	117	2
Sosiologia ja väestötiede	102	1
Historia	272	4
Yhteiskuntatieteet yhteensä	4 082	58
Biologia	180	2
Astronomia ja avaruustiede	350	5
Terveys	491	7
Liikunta	66	1
Maantiede	402	6
Kemia	41	1
Matematiikka	77	1
Maanviljelys	353	5
Teknologia	555	8
Luonnontieteet yhteensä	2 515	36
Maaseutukurssit	429	6
YHTEENSÄ	7 026	100

(Kiemelt 1982, 40)

Taulukko 2. TIT:n kurssien (lukuunottamatta kielikursseja) ja niille osallistuneiden jakautuminen opiskelun tavoitteen mukaan vuonna 1982.

Tavoite	Kurssien lukumäärä	Osallistuneiden lukumäärä	Osallistuneet (%)
Tieteelliset ystävyysseurat (lähinnä luonnontieteellisiä)	1 374	25 892	33
Valmistautuminen johonkin tutkintoon	84	1 869	2
Valmistautuminen pääsykokeisiin	186	6 188	8
Jatko- ja täydennyskoulutuskurssit	873	25 088	32
Yleisen mielenkiinnon perusteella järjestetyt kurssit	565	19 193	25
yhteensä	3 082	78 230	100

Suurinta osallistuminen oli siis tieteellisten ystävyysseurojen järjestämille kursseille sekä jatko- ja täydennyskoulutuskursseille. Tilastoista käy ilmi, että kurssiaihteita osallistujia kiinnostivat eniten teknologia, matematiikka, lakiasiat ja fysiikka. Kuten luento- niin myös kurssitoiminnassakin näkyi selvästi unkarilaisten suuri mielenkiinto luonnontieteitä ja teknologian uusia saavutuksia kohtaan. Tässä suhteessa suomalaiset ja unkarilaiset näyttävät selvästi poikkeavan toisistaan. On vaikea sanoa, mistä tämä johtuu. Historiallinen taustakaan tuskin selittää kaikkea.

Sivistyneistö kansansivistystyössä

Päätoimisten aikuiskasvatustajien ohella pyritään Unkarissa saamaan myös sivistyneistö mukaan sivistystyöhön. Pääasiassa osallistuminen tapahtuu juuri TIT:n kautta liittymällä siihen henkilöjäsentenksi ja toimimalla luennoitsijana. Tätä toimintaa arvostetaan yleisesti, vaikka rahallinen korvaus luennoimisesta ei olekaan suuri (Tuominen 1978, 18). Kuten edellä todettiin, tällaisia jäseniä on TIT:ssä noin 24 000 henkilöä. Sivistyneistön vastuu yleensä yhteiskunnallisessa toiminnassa ja kansansivistystyössä katsotaan Unkarissa selvästi merkittävämmäksi ja velvoittamammaksi kuin meillä Suomessa. Myöskin jo yliopistojen opiskelijat pyritään saamaan mukaan kansansivistystyöhön. (Durkó 1977, 180—181).

TIT:n tehtävänä on, samalla kun se toimii tieteellisen ja yleensä tiedon levittäjänä, lujittaa ja parantaa sivistyneistön, maatyöläisten, teollisuustyöväestön ja muiden työntekijöiden ystävällisiä suhteita. Tämä tavoite on tietysti sosialistisen yhteiskunnan eräs perustavoite sen pyrkiessä poistamaan entisiä luokkavastakohtia ja edistämään yhteiskunnallista tasa-arvoa.

4. Opintokerhojen malli Suomesta

Unkarin opintokerhotoiminta on varsin nuorta.

Ensimmäiset opintokerhot perustettiin ja kokeilut aloitettiin vuonna 1981. Malli haettiin Suomesta. Kun suomalaiset joskus valittavat, ettei meillä ole mitään annettavaa — ainoastaan opittavaa — kansainvälisillä aikuiskasvatusmarkkinoilla, niin ainakin tällä kertaa on käynyt toisinkin päin. Ansio tästä ”kulttuurinvaihdosta” kuuluu ensisijaisesti Ilona Keresztesille, joka on oleskellut pitkään Suomessa ja tutustunut perusteellisesti maamme aikuiskasvatusjärjestelmään. Hän on myös esitellyt kirjoituksissaan Suomen aikuiskasvatusjärjestelmää¹ ja erityisesti opintokerhotoimintaamme (Keresztes 1977).

Vilmos Francz, joka toimii työntekijänä Debrecenin kulttuurikeskuksessa, on ollut yhdessä työtoverinsa Tibor Litauszkin kanssa alusta alkaen mukana kehittämässä ja toteuttamassa unkarilaista opintokerhojärjestelmää. Yhdessä tri Keresztesin kanssa he alkoivat suunnitella tällaisen toiminnan käynnistämistä myös Unkarissa. He eivät kuitenkaan halunneet soveltaa suomalaista mallia sellaisenaan, vaan he halusivat muokata sitä paremmin Unkarin olosuhteisiin soveltuvaksi. Kokeilusta saatuja tuloksia on seurattu ja analysoitu ahkerasti (ks. Francz & Keresztes 1981).

Suurimmat erot suomalaisen ja unkarilaisen opintokerhotoiminnan välillä ovat seuraavat:

— He kutsuvat omia kerhojaan ”itiseopiskelukerhoiksi”. Tällä halutaan korostaa kerhojen

¹ Mainittakoon, että Unkarista puuttuu tällä hetkellä kansanopistojärjestelmä, vaikka siellä olikin kansanopistoja vuosisadan alussa. Ne lakkautettiin vuonna 1948, kun Unkarista tuli kansantasavalta. Tämän toimintamuodon henkiinherättämiseen kuitenkin pyritään (Vaattovaara 1975).

suurta autonomiaa ja vapautta määrätä itse omasta toiminnastaan.

- Kerhojen suuruudelle ei ole asetettu mitään alarajaa. Tästä syystä ”kerho” voi toimia jopa yhden miehen yksikkönä, eli tällöin on tietysti kysymys ohjatusta itseopiskelusta. Kokeilun alkuvaiheessa tällaisia yhden henkilön opiskeluyksikköjä oli enemmän, mutta nykyisin niitä on vain kymmenkunta. Keskimääräinen osallistujamäärä kerhoa kohti on 12.
- Kerhot eivät saa mitään apurahaa, mutta kulttuurityöntekijät avustavat niitä opintomateriaalin hankkimisessa. Usein se tapahtuu TIT:n kautta. Samoin he hankkivat tarvittaessa kerhoihin luennoitsijoita. Kulttuuritalojen yhteydessä toimii myös vapaaehtoisia työntekijöitä, jotka avustavat päätoimisia työntekijöitä kerhojen toiminnan ylläpitämisessä ja kehittämisessä. Samoin kulttuurityöntekijät antavat metodologista apua itseopiskelukerhoille sellaisissa kysymyksissä kuin miten opiskella, miten hankkia tietoja jne. Vaikka kerhoille ei maksetakaan, niin niitä avustetaan siis monella tapaa. Kaikki tämä palvelu on ilmaista.

Käytännössä Unkarin itseopiskelukerhot voivat saada hyvin monenlaisia muotoja. Tätä ei pidetä lainkaan pahana, vaan pelkästään positiivisena seikkana. Opiskelu voi siis tapahtua joko yksin, pienessä ryhmässä tai suuressa ryhmässä aina sen mukaan, mikä on mahdollista ja tarkoituksenmukaista. Vuonna 1982 järjestettiin kerhojen ohjaajille konferenssi Debrecenissä TIT osallistui sen järjestämiseen.

Kerhoja toimii sekä erilaisissa organisaatioissa (työ-, yliopisto- yms. organisaatioissa) että näiden ulkopuolella erillisinä kerhoina. Tavallisimmin kerhot toimivat jonkin teollisuuslaitoksen työntekijöiden keskuudessa.

Eniten kerhoissa on opiskeltu historiaa. Myöskin etniset kysymykset ovat kiinnostaneet ihmisiä erityisesti maaseudulla. Tehdyissä selvityksissä on havaittu, että opintokerhoissa opiskelevat ovat enimmäkseen niitä, jotka ovat suorittaneet jonkin keskiasteen tutkinnon.

Saattaa olla, että unkarilaiset ovat kehittäneet omasta opintokerhostaan eräiltä osin jopa paremman, kuin mitä on sen suomalainen esikuva. Ainakin niiden joustavuus ja toimintaa rajoittavien pykälien vähäisyys on kadehdittavaa. Sen sijaan toiminnan opinnollisuudessa ja opintokeskusten korkeassa palvelutasossa pystymme varmaan vielä pitkään ”kilpailemaan” unkarilaisten kanssa, onhan meidän opintokerholiikkeellämme takanaan jo yli puolivuosisatainen taival ja kehitystyö.

5. Osallistuminen aikuisopintoihin

Unkarin tilastollinen keskuustoimisto (yhteiskuntatilastojen osasto) julkaisi vuonna 1982 laajahkon (81 sivua) raportin aikuiskasvatukseen osallistumisesta. Se valmistettiin Unkarin Unesco-toimikunnan toimesta. Aineisto on luokiteltu kansainvälisen kasvatustieteen standardiluokituksen (ISCED) mukaisesti (Adult Education 1982, 5).

Tilaston mukaan Unkarin koko väestöstä osallistui noin 7,9 % (851 500 henkilöä) vuonna 1980 aikuisopintoihin. Tämä oli puolitoista kertaa enemmän kuin mitä aikuisopintoihin oli osallistuttu Unkarissa vuonna 1971. (Vukovich 1982,9)

Hiukan yli neljäsosa kaikista opiskelijoista osallistui sellaiseen kulttuuritoiminnaksi luokiteltavaan opetukseen, joka ei antanut mitään ammatillisia kvalifikaatioita. Tämä opiskelu ei siis ollut missään yhteydessä työmarkkinoihin. Kymmenvuotisena tarkasteluajanjaksona (1971—1980) opintotuntien lukumäärä kohosi vähemmän kuin opiskelijoiden lukumäärä. Keskimääräinen opintotuntien lukumäärä opiskelijaa kohti väheni 228:sta 182:een. Vastaavasti opettajien lukumäärä kohosi 23 % yhdeksän vuotta aikaisemmista luvuista. Opiskelijoiden lukumäärä opettajaa kohti taas kasvoi 35:stä 45:een. Tämä on seurausta siitä, että toiminta on laajentunut erityisesti koulujärjestelmän ulkopuolisen aikuiskasvatuksen kohdalla. (emt., 9—10)

Koululaisten ja opiskelijoiden kokonaismäärä oli vuonna 1980 Unkarissa 2,4 miljoonaa eli noin 23 % koko väestöstä. Aikuisopiskelijoiden osuus kaikista opiskelijoista oli 35 %. Puolet kaikista aikuisopiskelijoista osallistui jollekin ammatilliselle kurssille, joten aikuiskasvatus esittää tänä päivänä tärkeää roolia ammatillisessa erikoistumisessa ja tietojen ja taitojen parantamisessa (emt., 11—13).

Innokkaimpia opiskelijoita olivat suhteellisen nuoret aikuiset. Niinpä 20—29 -vuotiaat henkilöt muodostivat enemmän kuin 1/3 kaikista aikuisopiskelijoista. Tähän ikäryhmään kuuluvat opiskelivat erityisen innokkaasti toisen asteen tutkintoja iltakursseilla tai kirjeellisesti. Koulutusjärjestelmän ulkopuolisessa aikuiskasvatuksessa opiskelijoiden keski-ikä on korkeampi. Eniten osallistuvat ikäryhmään 30—39 kuuluvat. Viime aikoina myös nelikymmenvuotiaat ja sitä vanhemmatkin ovat osallistuneet aktiivisesti kursseille, jotka ovat yhteydessä tuotannon ja työllisyyden muutoksiin. (emt., 11)

Kouluopintojen opiskelu unkarilaisten aikuisten keskuudessa näyttää olevan suhteellisen vilkasta, kuten seuraava taulukko osoittaa.

Taulukko 3. Iltaopetukseen ja kirjeopetukseen osallistuneiden määrä lukuvuonna 1980/81 eri koulutusasteilla.

Koulumuoto	Opiskelijoiden määrä	Tutkinnon tai ko. oppimäärän suorittaneet
Perusaste (8 luokkaa)	27 369	
Keskiasteen koulut (tutkinnon suorittaminen)	130 332	28 312
Yliopistot ja korkeakoulut (arvosanan suorittaminen)	37 109	12 004
yhteensä	194 810	49 647

(György 1983, 15; vrt. Vukovich 1982, 7)

Mainittakoon että viimeisen kymmenen vuoden kuluessa on 165 000 opiskelijaa suorittanut perusasteen 8 luokan ja 260 000 on taas suorittanut jonkin loppututkinnon jossakin keskiasteen koulussa (emt., 14).

Verrattaessa Suomen ja Unkarin aikuisväestön opintoihin osallistumista havaitaan, että osallistuminen on meillä yli kaksinkertaista Unkariin nähden. Kuten edellä todettiin, koko väestöstä aikuisopintoihin osallistui Unkarissa vuonna 1980 noin 8 %. Vastaava luku oli Suomen osalta noin 21 %. Siinä suhteessa osallistuminen on samanlaista, että ammatillinen opiskelu muodostaa sekä Suomessa että Unkarissa noin puolet koko osallistumisesta.

Vertailujen tekeminen on kuitenkin monestakin syystä kyseenalaista. Tilastointiperiaatteet eroavat ilmeisesti jossain määrin väittemme välillä (ks. Vukovich 1982, 57). Samoin se, mitä luemme aikuiskasvatukseen kuuluvaksi. Tästä huolimatta voimme todeta, että Suomessa osallistumisprosentti on selvästi suurempi kuin Unkarissa.

Lähteet

- Adult education in Hungary 1971—1980. Unesco Adult education information notes No 4/1982.
- Csiby, Sándor (toim.) 1982. Andragógiai értelmező szótár. Budapest: TIT.
- Csoma, G. & Fekete, J. & Herczegi, K. Adult education in Hungary. Published by the Leidsche Onderwijsinstellingen Leiden. (i.p.)
- Durkó, Mátyás 1977. Sivistysneistön valmennus kansanvalistustyöhön Unkarin korkeakoululaitoksissa. Opistolehti 6/1977.
- Durkó, Mátyás 1978. Unkarin jatkuvan kasvatuksen järjestelmä. Teoksessa Eurooppalainen aikuiskasvatus. Vapaan sivistystyön XXII vuosikirja. Porvoo: WSOY.
- Durkó, Mátyás (toim.) 1982. Educational-acquisitional process in adult education. Studies by the Chair of Adult and Public Education of the Lajos Kossuth University, Debrecen. Acta Andragogiae et Culturae, Series 1982/4.
- Franz, Vilmos & Keresztes, Ilona 1981. Tanulókör

változatok a hajdúságban. Számvetés egy új közművelődési forma szervezéséről, andragógiai értékeiről. Budapest-Debrecen.

- György, Páríz (toim.) 1983. The Hungarian education 1950—1980. Ministry of Culture and Education. Budapest.
- Gyözö Danis (edit.) Society for the dissemination of scientific knowledge. Hungary/Budapest. i.p.
- József, Bencsódy 1982. Public education in Hungary. Budapest: Egyetemi Nyomda.
- Keresztes, Ilona 1977. A finn népművelés rendszere (Suomen kansansivistystyön järjestelmä). Julkaisussa Keresztesné & Boros (toim.), Felnöttevelési tanulmányok. Acta Paedagogica Debrecina sorozat 70. szám. Debrecen.
- Keresztes, Ilona 1979. As összehasonlító andragógia elméleti problémái. (Vertailevan aikuiskasvatuksen ongelmia) Acta Paedagogica Debrecina sorozat 80. szám. Debrecen.
- Kiemelt, Adatok 1982. A társulat tevékenysége 1982. Tudományos ismeretterjesztő társulat.
- Knowles, Malcolm S. 1970. The modern practice of adult education. Andragogy versus pedagogy. Association press. New York.
- Mäkelä, Isma 1976. Kuvia Unkarin kansansivistystyöstä. KSL-tieto 1/1976.
- Puhr, Elisabeth i.p. TIT. Society for dissemination of science. Tudományos ismeretterjesztő társulat. Hungary/Budapest.
- Ruusala, Väinö 1972. TIT — Unkarin aikuiskasvatustyön järjestö. Opistolehti 1/1972.
- Sándor, Orbán (toim.) i.p. Summer University courses 1983. TIT.
- Studio of natural sciences. TIT, Hungary, 1976.
- Tuominen, Vesa 1978. Kuinka Unkarissa motivoidaan aikuiskasvatukseen. Opistolehti 1/1978.
- Vaattovaara, Heikki & Kirsti 1975. Uusi kansanopisto Unkariin. Kansanopisto 8/1975.
- Vukovich, G. (edit.) 1982. Adult Education in Hungary 1970—1980. Statistical analysis. Prepared by the Hungarian Central Statistical Office at the request of the Statistical Office of UNESCO and the Hungarian National Commission for UNESCO. Budapest.